Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 16ης Μαρτίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών – Οδηγία (ΕΕ) 2018/1972 – Άρθρο 13 – Όροι που δύνανται να συνοδεύουν τη γενική άδεια – Παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4 – Δυνατότητα νόμιμης παρακολούθησης από τις αρμόδιες εθνικές αρχές – Άρθρο 3 – Γενικοί στόχοι – Εθνική ρύθμιση σχετικά με την κάλυψη του κόστους των παρακολουθήσεων που διενεργούν οι φορείς τηλεπικοινωνιών κατά παραγγελία των δικαστικών αρχών – Απουσία μηχανισμού πλήρους κάλυψης του κόστους – Αρχή της αμεροληψίας, της αναλογικότητας και της διαφάνειας»

Στην υπόθεση C-339/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία), με απόφαση της 11ης Μαΐου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 31 Μαΐου 2021, στο πλαίσιο των δικών

Colt Technology Services SpA,

Wind Tre SpA,

Telecom Italia SpA,

Vodafone Italia SpA

κατά

Ministero della Giustizia,

Ministero dello Sviluppo economico,

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

Procura Generale della Repubblica presso la Corte d'appello di Reggio Calabria,

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Cagliari,

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Roma,

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Locri,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

και

Ministero della Giustizia,

Ministero dello Sviluppo economico,

Procura Generale della Repubblica presso la Corte d'appello di Reggio Calabria,

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Cagliari,

Procura della Repubblica presso il Tribunale di Roma

κατά

Wind Tre SpA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία, M. Ilešič (εισηγητή), I. Jarukaitis και Z. Csehi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. M. Collins

γραμματέας: C. Di Bella, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Μαΐου 2022,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Colt Technology Services SpA, εκπροσωπούμενη από τους F. Fioretti, M. Giustiniani και N. Moravia, avvocati,

– η Wind Tre SpA, εκπροσωπούμενη από τον B. Caravita di Toritto, την S. Fiorucci και τον R. Santi, avvocati,

– η Telecom Italia SpA, εκπροσωπούμενη από τους D. Gallo, G. Vercillo και A. Zoppini, avvocati,

– η Vodafone Italia SpA, εκπροσωπούμενη από τους S. D'Ercole, N. Palombi και F. Pignatiello, avvocati,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από την C. Colelli, την G. Galluzzo και τον P. Gentili, avvocati dello Stato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Malferrari και P. Messina,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Οκτωβρίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 18, 26, 49, 54 και 55 ΣΛΕΕ, των άρθρων 3 και 13 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ΕΕ 2018, L 321, σ. 36), καθώς και των άρθρων 16 και 52 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο πλειόνων ενδίκων διαφορών, πρώτον, μεταξύ των Colt Technology Services SpA, Wind Tre SpA, Telecom Italia SpA και Vodafone Italia SpA (στο εξής, από κοινού: οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών) και του Ministero della Giustizia (Υπουργείου Δικαιοσύνης, Ιταλία), του Ministero dello Sviluppo economico (Υπουργείου Οικονομικής Ανάπτυξης, Ιταλία) και του Ministero dell'Economia e delle Finanze (Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Ιταλία), καθώς και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σύμφωνα με τη διαδικασία, της Procura Generale della Repubblica presso la Corte d'appello di Reggio Calabria (γενικής εισαγγελίας του εφετείου Reggio Calabria, Ιταλία), της Procura della Repubblica presso il Tribunale di Cagliari (εισαγγελίας του πρωτοδικείου Cagliari, Ιταλία), της Procura della Repubblica presso il Tribunale di Roma (εισαγγελίας του πρωτοδικείου Ρώμης, Ιταλία) και της Procura della Repubblica presso il Tribunale di Locri (εισαγγελίας του πρωτοδικείου Locri, Ιταλία) και, δεύτερον, μεταξύ του Ministero della Giustizia (Υπουργείου Δικαιοσύνης), του Ministero dello Sviluppo economico (Υπουργείου Οικονομικής Ανάπτυξης), της Procura Generale della Repubblica presso la Corte d'appello di Reggio Calabria (γενικής εισαγγελίας του εφετείου Reggio Calabria), της Procura della Repubblica presso il Tribunale di Cagliari (εισαγγελίας του πρωτοδικείου Cagliari), της Procura della Repubblica presso il Tribunale di Roma (εισαγγελίας του πρωτοδικείου Ρώμης) και της Wind Tre, με αντικείμενο εθνική ρύθμιση η οποία υποχρεώνει όλους τους ενεργούς φορείς τηλεπικοινωνιών στην εθνική επικράτεια να παρέχουν, έναντι ετήσιας κατ' αποκοπήν αμοιβής, υπηρεσίες παρακολούθησης τηλεπικοινωνιών, κατόπιν αιτήματος των δικαστικών αρχών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2018/1972:

«Οι οδηγίες […] 2002/20/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση) (ΕΕ 2002, L 108, σ. 21)], 2002/21/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο) (ΕΕ 2002, L 108, σ. 33)] […] έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς. Με την ευκαιρία περαιτέρω τροποποιήσεων, οι οδηγίες αυτές θα πρέπει να αναδιατυπωθούν για λόγους σαφήνειας.»

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας φέρει τον τίτλο «Γενικοί στόχοι» και ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, κατά την άσκηση των ρυθμιστικών καθηκόντων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, οι εθνικές ρυθμιστικές και λοιπές αρμόδιες αρχές

λαμβάνουν κάθε εύλογο μέτρο που είναι αναγκαίο και αναλογικό για την επίτευξη των στόχων της παραγράφου 2. […]

[…]

2. Στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, οι εθνικές ρυθμιστικές και λοιπές αρμόδιες αρχές, καθώς και ο [Φορέας Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών για τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (BEREC)], η [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή και τα κράτη μέλη επιδιώκουν καθέναν από τους γενικούς στόχους που παρατίθενται κατωτέρω, οι οποίοι παρατίθενται χωρίς σειρά προτεραιότητας:

[…]

β) προάγουν τον ανταγωνισμό στην παροχή δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών ευκολιών […] καθώς και στην παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών υπηρεσιών,

γ) συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς αίροντας εναπομένοντα εμπόδια και προωθώντας συνθήκες σύγκλισης για τις επενδύσεις και την παροχή δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών σε ολόκληρη την [Ευρωπαϊκή] Ένωση, […]».

5 Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας φέρει τον τίτλο «Γενική άδεια δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών» και προβλέπει, στην παράγραφο 1, πρώτη περίοδος, τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την ελευθερία παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με την επιφύλαξη των όρων που θέτει η παρούσα οδηγία.»

6 Το άρθρο 13 της οδηγίας 2018/1972 φέρει τον τίτλο «Όροι που συνοδεύουν τη γενική άδεια και τα δικαιώματα χρήσης ραδιοφάσματος και πόρων αριθμοδότησης, και ειδικές υποχρεώσεις» και προβλέπει τα εξής:

«1. Η γενική άδεια για την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τα δικαιώματα χρήσης ραδιοφάσματος και δικαιώματα χρήσης πόρων αριθμοδότησης μπορούν να υπάγονται μόνον στους όρους που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι. Οι εν λόγω όροι είναι αμερόληπτοι, αναλογικοί και διαφανείς. […]

[…]

3. Η γενική άδεια περιλαμβάνει μόνο ειδικούς για τον εν λόγω τομέα όρους, οι οποίοι ορίζονται στο παράρτημα Ι μέρη Α, Β και Γ και δεν επαναλαμβάνει όρους που ισχύουν για τις επιχειρήσεις βάσει άλλου εθνικού δικαίου.

[…]»

7 Το παράρτημα Ι της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει στο μέρος Α και σύμφωνα με τον τίτλο του μέρους αυτού τους «Γενικο[ύς] όρο[υς] που δύνανται να συνοδεύουν γενική άδεια». Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται, στο σημείο 4, ο ακόλουθος όρος:

«Δυνατότητα νόμιμης παρακολούθησης από αρμόδιες εθνικές αρχές σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1)] και την οδηγία 2002/58/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ 2002, L 201, σ. 37)].»

8 Κατά το άρθρο 125 της οδηγίας 2018/1972, η τελευταία κατήργησε και αντικατέστησε την οδηγία 2002/20, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 337, σ. 37) (στο εξής: οδηγία 2002/20), καθώς και την οδηγία 2002/21, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140 (στο εξής: οδηγία 2002/21), με ισχύ από τις 21 Δεκεμβρίου 2020, οι δε παραπομπές στις οδηγίες 2002/20 και 2002/21 νοούνται ως παραπομπές στην οδηγία 2018/1972 και πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας του παραρτήματος XIII της οδηγίας 2018/1972.

Το ιταλικό δίκαιο

9 Το άρθρο 28 του decreto legislativo n. 259 – Codice delle comunicazioni elettroniche (νομοθετικού διατάγματος 259, σχετικά με τον κώδικα ηλεκτρονικών επικοινωνιών), της 1ης Αυγούστου 2003 (GURI αριθ. 214, της 15ης Σεπτεμβρίου 2003, στο εξής: κώδικας ηλεκτρονικών επικοινωνιών), με τίτλο «Όροι από τους οποίους δύνανται να εξαρτώνται η γενική άδεια και τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων και αριθμών», όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών των διαφορών των κυρίων δικών, ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η γενική άδεια για την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών καθώς και τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων και αριθμών, μπορούν να υπόκεινται μόνο στους όρους που απαριθμούνται στα μέρη Α, Β και C του παραρτήματος 1. Οι εν λόγω όροι είναι αμερόληπτοι, αναλογικοί και διαφανείς και, στην περίπτωση των δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων, είναι σύμφωνοι με το άρθρο 14 του κώδικα. Η γενική άδεια υπόκειται πάντοτε στον υπ' αριθ. 11 όρο του μέρους Α του παραρτήματος 1.»

10 Το εν λόγω παράρτημα 1 περιλαμβάνει εξαντλητικό κατάλογο των όρων που δύνανται να συνοδεύουν τις γενικές άδειες (μέρος Α), τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων (μέρος Β) και τα δικαιώματα χρήσης αριθμοδοτήσεων (μέρος C). Το σημείο 11 του μέρους Α του ίδιου παραρτήματος αναφέρει, μεταξύ άλλων, τον όρο να «παρέχονται οι υπηρεσίες για δικαστικούς σκοπούς από την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την έννοια του άρθρου 96 του κώδικα [ηλεκτρονικών επικοινωνιών]».

11 Το άρθρο 96 του εν λόγω κώδικα φέρει τον τίτλο «Υποχρεωτικές παροχές» και ορίζει τα εξής:

«1. Η παροχή υπηρεσιών για δικαστικούς σκοπούς κατόπιν αιτήσεως των αρμόδιων δικαστικών αρχών με αντικείμενο την παρακολούθηση και την παροχή πληροφοριών είναι υποχρεωτική για τους φορείς εκμετάλλευσης· οι λεπτομέρειες που αφορούν τον χρόνο και τον τρόπο παροχής των

υπηρεσιών συμφωνούνται με τις ως άνω αρχές έως την έκδοση της απόφασης που προβλέπεται στην παράγραφο 2.

2. Για τους σκοπούς της θέσπισης της ετήσιας κατ' αποκοπήν αμοιβής για τις υποχρεωτικές υπηρεσίες της παραγράφου 1, εκδίδεται, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2017, απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, του Υπουργού Οικονομικής Ανάπτυξης και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών για την αναθεώρηση των ποσών του τιμοκαταλόγου που περιέχεται στην απόφαση του Ministro delle Comunicazioni [(Υπουργού Επικοινωνιών, Ιταλία)], της 26ης Απριλίου 2001, η οποία δημοσιεύθηκε στην GURI αριθ. 104, της 7ης Μαΐου 2001. Η απόφαση:

a) ρυθμίζει τα είδη των υποχρεωτικών υπηρεσιών και καθορίζει επίσης τις αμοιβές, λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης του κόστους και των υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται εξοικονόμηση δαπανών τουλάχιστον κατά 50 % σε σχέση με τις ισχύουσες αμοιβές. Στην αμοιβή περιλαμβάνεται το κόστος για όλες τις υπηρεσίες που ενεργοποιούνται ή χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα από κάθε ταυτότητα δικτύου·

b) προσδιορίζει τους φορείς που υποχρεούνται να παρέχουν τις υποχρεωτικές υπηρεσίες παρακολούθησης, καθώς και τους παρόχους υπηρεσιών, των οποίων οι υποδομές επιτρέπουν την πρόσβαση στο δίκτυο ή τη διανομή του πληροφοριακού ή επικοινωνιακού περιεχομένου, και αυτούς οι οποίοι παρέχουν υπό οποιαδήποτε ιδιότητα υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή εφαρμογές, ακόμη και αν αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέσω ξένων δικτύων πρόσβασης ή μεταφοράς·

c) ορίζει τις υποχρεώσεις των φορέων που υποχρεούνται να παρέχουν τις υποχρεωτικές υπηρεσίες και τον τρόπο παροχής των υπηρεσιών αυτών, περιλαμβανομένων της τήρησης ομοιόμορφων ηλεκτρονικών διαδικασιών κατά τη μετάδοση και τη διαχείριση των επικοινωνιών διοικητικού χαρακτήρα, καθώς και σε σχέση με τα προκαταρκτικά στάδια της πληρωμής των υπηρεσιών αυτών.

[…]»

12 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 96, παράγραφος 2, οι υποχρεωτικές υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς τηλεπικοινωνιών και οι αντίστοιχες αμοιβές διευκρινίστηκαν με την decreto interministeriale del Ministro della giustizia e del Ministro dello sviluppo economico di concerto con il Ministro dell'economia e delle finanze – Disposizione di riordino delle spese per le prestazioni obbligatorie di cui all'articolo 96 del decreto legislativo n. 259 del 2003 (διυπουργική απόφαση η οποία εκδόθηκε από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και τον Υπουργό Οικονομικής Ανάπτυξης από κοινού με τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, σχετικά με διατάξεις περί αναμόρφωσης των εξόδων για τις υποχρεωτικές υπηρεσίες του άρθρου 96 του νομοθετικού διατάγματος 259 του 2003), της 28ης Δεκεμβρίου 2017 (GURI αριθ. 33, της 9ης Φεβρουαρίου 2018, στο εξής: διυπουργική απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 2017).

Οι διαφορές των κυρίων δικών και το προδικαστικό ερώτημα

13 Δυνάμει του ιταλικού δικαίου, ιδίως του άρθρου 96 του κώδικα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι φορείς τηλεπικοινωνιών υποχρεούνται, σε περίπτωση αιτήσεως των δικαστικών αρχών, να προβαίνουν σε πράξεις παρακολούθησης επικοινωνιών (τηλεφωνικών, ηλεκτρονικών, τηλεματικών και παρακολουθήσεις δεδομένων), έναντι ετήσιας κατ' αποκοπήν αμοιβής.

14 Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους, οι οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών ήταν υποχρεωμένοι να παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες παρακολούθησης. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 96, παράγραφος 2, τα ποσά που εισέπρατταν για τις υπηρεσίες αυτές και τα οποία είχαν αρχικώς καθοριστεί με την απόφαση του Υπουργού Επικοινωνιών της 26ης Απριλίου 2001 τροποποιήθηκαν με τη διυπουργική απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 2017.

15 Σύμφωνα με την ίδια διάταξη, η τροποποίηση συνίστατο, μεταξύ άλλων, σε μείωση κατά τουλάχιστον 50 % της κάλυψης του κόστους που συνδέεται με τις ως άνω παρακολουθήσεις.

16 Οι οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών, με χωριστές προσφυγές που άσκησαν ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Λατίου, Ιταλία), ζήτησαν την ακύρωση της διυπουργικής απόφασης της 28ης Δεκεμβρίου 2017, υποστηρίζοντας ότι οι αμοιβές που οι ιταλικές αρχές οφείλουν να τους καταβάλλουν βάσει της εν λόγω απόφασης δεν καλύπτουν το σύνολο του κόστους με το οποίο επιβαρύνονται για την υποχρεωτική παροχή των υπηρεσιών παρακολούθησης ηλεκτρονικών επικοινωνιών κατά παραγγελία των αρμοδίων εθνικών δικαστικών αρχών.

17 Με τις αποφάσεις 4594/2019, 4596/2019, 4600/2019 και 4604/2019, της 9ης Απριλίου 2019, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές, με την αιτιολογία ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι οι αμοιβές που καθορίστηκαν με τη διυπουργική απόφαση δεν επαρκούσαν για την αντιστάθμιση του κόστους με το οποίο βαρύνονται οι φορείς τηλεπικοινωνιών στο πλαίσιο της διενέργειας παρακολουθήσεων.

18 Οι οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών καθώς και, όσον αφορά την απόφαση 4604/2019 με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή η προσφυγή της Wind Tre για άλλο λόγο, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης, η γενική εισαγγελία του εφετείου Reggio Calabria, η εισαγγελία του πρωτοδικείου Cagliari και η εισαγγελία του πρωτοδικείου της Ρώμης άσκησαν έφεση κατά των αποφάσεων αυτών ενώπιον του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας, Ιταλία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

19 Με απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2020, το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 18, 26 και 102 επ. ΣΛΕΕ. Δεδομένου ότι η αίτηση αυτή δεν ικανοποιούσε τις απαιτήσεις του άρθρου 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, απορρίφθηκε ως προδήλως απαράδεκτη, με τη διάταξη της 26ης Νοεμβρίου 2020, Colt Technology Services κ.λπ. (C-318/20, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:969).

20 Κατόπιν της επανάληψης της διαδικασίας των κυρίων δικών, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, ως δικαστήριο τελευταίου βαθμού, υποχρεούται να υποβάλει εκ νέου στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκειμένου να επιτευχθεί η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ασκεί επιρροή για την επίλυση των διαφορών των οποίων έχει επιληφθεί.

21 Συναφώς, επισημαίνει ότι διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη σχέση του άρθρου 13 της οδηγίας 2018/1972 με ορισμένους κανόνες του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης.

22 Διευκρινίζει ότι οι οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών υποστηρίζουν ενώπιόν του ότι η επίμαχη εθνική ρύθμιση, πρώτον, οδηγεί σε δυσμενή διάκριση λόγω του μεγέθους της επιχείρησης, καθόσον οι μικρές επιχειρήσεις πλήττονται αναλογικώς λιγότερο απ' ό,τι οι μεγάλες επιχειρήσεις, δεύτερον, δημιουργεί δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας, δεδομένου ότι οι μη εγκατεστημένες στην Ιταλία επιχειρήσεις ευνοούνται σε σχέση με τους φορείς που είναι εγκατεστημένοι στην Ιταλία, τρίτον,

προκαλεί στρέβλωση του ανταγωνισμού στο επίπεδο της Ένωσης, διότι εισάγει ένα δομικό και αδικαιολόγητο εμπόδιο στην πρόσβαση των αλλοδαπών επιχειρηματιών στην ιταλική αγορά και, τέταρτον, προσβάλλει το δικαίωμα ελεύθερης άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, καθόσον επιφέρει σημαντικό περιορισμό των επιχειρηματικών δυνατοτήτων των ιδιωτικών οικονομικών φορέων, η οποία είναι δυσανάλογη σε σχέση με τον προβαλλόμενο σκοπό γενικού συμφέροντος.

23 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, δυνάμει του άρθρου 13 και του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2018/1972, η γενική άδεια που ισχύει για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορεί, κατά το εθνικό δίκαιο, να συνοδεύεται από τον όρο της διενέργειας παρακολουθήσεων κατά παραγγελία των δικαστικών αρχών και ότι ο μόνος περιορισμός που προβλέπει, γενικώς, το άρθρο 13 είναι οι προβλεπόμενοι όροι να είναι αμερόληπτοι, αναλογικοί και διαφανείς.

24 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο είναι της γνώμης ότι ούτε το σχετικό παράγωγο δίκαιο της Ένωσης ούτε οι γενικές αρχές της Συνθήκης ΛΕΕ που επικαλούνται οι οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών επιβάλλουν πλήρη κάλυψη του κόστους με το οποίο πράγματι επιβαρύνθηκαν οι φορείς αυτοί κατά τη διενέργεια των παρακολουθήσεων και ότι, ως εκ τούτου, οι εν λόγω γενικές αρχές και το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν προβλέπει την πλήρη κάλυψη του κόστους αυτού και η οποία, επιπλέον, προβλέπει τη δυνατότητα αναπροσαρμογής της κάλυψης του κόστους με σκοπό τη μείωση των εξόδων.

25 Ειδικότερα, υπογραμμίζει, πρώτον, ότι οι αμοιβές που προβλέπει γενικώς ο κώδικας ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι απολύτως συγκρίσιμες για το σύνολο των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες στην Ιταλία, δεύτερον, ότι οι αμοιβές πρέπει να υπολογίζονται από τη διοίκηση λαμβανομένης υπόψη τόσο της εξέλιξης των δαπανών όσο και της τεχνολογικής προόδου, που έχει καταστήσει ορισμένες παροχές λιγότερο επαχθείς, καθώς και του γεγονότος ότι οι υπηρεσίες αυτές επιδιώκουν σκοπούς υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος και μπορούν να παρέχονται μόνον από τους φορείς τηλεπικοινωνιών και, τρίτον, ότι οι αμοιβές αυτές είναι δημόσιες. Ο όρος που συνοδεύει τη γενική άδεια παροχής των επίμαχων στις υποθέσεις των κυρίων δικών δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι, ως εκ τούτου, αμερόληπτος, αναλογικός και διαφανής, σύμφωνα με το άρθρο 13. Επιπροσθέτως και σε κάθε περίπτωση, η εκ των προτέρων χορήγηση των αναγκαίων πόρων για τέτοιες παρακολουθήσεις συνιστά αναπόφευκτη δαπάνη, σύμφυτη της εμπορικής δραστηριότητας που συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εφόσον η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών υπόκειται, επί του παρόντος, σε γενική άδεια και σχετίζεται με τον επίδικο όρο.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα άρθρα 18, 26, 49, 54 και 55 ΣΛΕΕ, τα άρθρα 3 και 13 της [οδηγίας 2018/1972] καθώς και τα άρθρα 16 και 52 του [Χάρτη] την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτά εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία, κατά την ανάθεση στη διοικητική αρχή του καθήκοντος καθορισμού της αποζημίωσης που πρέπει να αναγνωριστεί στους φορείς εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών για την υποχρεωτική άσκηση των δραστηριοτήτων παρακολούθησης της ροής των επικοινωνιών που παραγγέλλει η δικαστική αρχή, δεν επιβάλλει υποχρέωση τήρησης της αρχής της πλήρους επιστροφής των δαπανών που πραγματοποίησαν όντως και τεκμηρίωσαν δεόντως οι φορείς εκμετάλλευσης σε σχέση με τις δραστηριότητες αυτές και, επιπλέον, υποχρεώνει τη διοικητική αρχή να εξοικονομήσει δαπάνες σε σχέση με τα προϊσχύσαντα κριτήρια υπολογισμού της αποζημίωσης;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

27 Η Ιταλική Κυβέρνηση αμφισβητεί το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Αφενός, κατά τη γνώμη της, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας), μη διατυπώνοντας καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, χρησιμοποίησε τον προβλεπόμενο στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ μηχανισμό προδικαστικής παραπομπής κατά τρόπο αντίθετο προς όσα διευκρίνισε πρόσφατα το Δικαστήριο με την απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799). Αφετέρου, το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα είναι υποθετικό. Συγκεκριμένα, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) δεν προσκόμισε τα πραγματικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι οι καθοριζόμενες από την επίμαχη ρύθμιση αμοιβές δεν επαρκούν για την αποζημίωση των φορέων. Το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα θα ήταν λυσιτελές μόνο στην περίπτωση αμοιβών που δεν έχουν τον χαρακτήρα αποζημίωσης.

28 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, ασφαλώς, εθνικό δικαστήριο του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου δύναται, τηρουμένων των προϋποθέσεων που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 40 έως 46 της απόφασης της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799), να μην υποβάλει στο Δικαστήριο ζήτημα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης και να το επιλύσει με δική του ευθύνη όταν η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι τόσο προφανής ώστε να μην υφίσταται περιθώριο εύλογης αμφιβολίας (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, σκέψεις 39 και 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Εντούτοις, η προβαλλόμενη σαφήνεια των απαντήσεων στα υποβληθέντα ερωτήματα ουδόλως απαγορεύει στα εθνικά δικαστήρια να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο (πρβλ. απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, UGT-Rioja κ.λπ., C-428/06 έως C-434/06, EU:C:2008:488, σκέψεις 42 και 43).

30 Εξάλλου, στο μέτρο που η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα είναι υποθετικό, διότι στηρίζεται, κατά την άποψή της, στην εσφαλμένη παραδοχή ότι τα ποσά που προβλέπει η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση δεν καλύπτουν το κόστος με το οποίο πράγματι επιβαρύνθηκαν οι οικείοι φορείς, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο μόνο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας νομοθετήματος της Ένωσης βάσει πραγματικών περιστατικών που τίθενται υπόψη του από το εθνικό δικαστήριο (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψη 85 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επομένως, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αμφισβητήσει την πραγματική παραδοχή στην οποία στηρίζεται η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

31 Ως εκ τούτου, για τα ερωτήματα που υποβάλλει εθνικό δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, εντός του πραγματικού και κανονιστικού πλαισίου το οποίο προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, ισχύει τεκμήριο λυσιτέλειας. Το Δικαστήριο δύναται να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση

στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2022, Climate Corporation Emissions Trading, C-641/21, EU:C:2022:842, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, στο μέτρο που το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία των άρθρων 18, 26, 49, 54 και 55 ΣΛΕΕ, καθώς και των άρθρων 16 και 52 του Χάρτη, το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρίνισε ούτε τους λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς την ερμηνεία των διατάξεων αυτών ούτε τον σύνδεσμο που θεωρεί ότι υφίσταται μεταξύ των εν λόγω διατάξεων και της εφαρμοστέας στις διαφορές των κυρίων δικών εθνικής ρύθμισης, οπότε το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα. Αντιθέτως, στο μέτρο που το προδικαστικό ερώτημα αφορά τις διατάξεις της οδηγίας 2018/1972, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν διευκρινίζει μόνον τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία, αλλά και τους λόγους για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικώς. Επιπλέον, η σχέση μεταξύ των εν λόγω ερωτημάτων και του αντικειμένου των διαφορών των κυρίων δικών, το υποστατό των οποίων εξάλλου δεν αμφισβητείται, προκύπτει σαφώς από την αίτηση αυτή.

33 Ως εκ τούτου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή, στο μέτρο που αφορά την οδηγία 2018/1972.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

34 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2018/1972. Εντούτοις, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η εφαρμοστέα στις διαφορές των κυρίων δικών εθνική νομοθεσία μετέφερε στην εσωτερική έννομη τάξη οδηγία προγενέστερη της οδηγίας 2018/1972, ήτοι την οδηγία 2002/20, και ότι η οδηγία αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 125 της οδηγίας 2018/1972, καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2018/1972 από τις 21 Δεκεμβρίου 2020, ήτοι μετά την έκδοση της διυπουργικής απόφασης της 28ης Δεκεμβρίου 2017 και την άσκηση των προσφυγών από τους οικείους φορείς τηλεπικοινωνιών ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Λατίου) για την ακύρωση της διυπουργικής απόφασης.

35 Στην περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει τελικώς ότι οι διαφορές των κυρίων δικών εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/20, επισημαίνεται ότι η απάντηση που δίνεται με την παρούσα απόφαση μπορεί να ισχύσει και για την ως άνω προγενέστερη οδηγία. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την πρώτη αιτιολογική σκέψη της, η οδηγία 2018/1972 αναδιατύπωσε, μεταξύ άλλων, τις τέσσερις προγενέστερες οδηγίες, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας 2002/20, όπως είχαν τροποποιηθεί, οι οποίες ρύθμιζαν τον τομέα των δικτύων και των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς να επιφέρει τροποποίηση, κρίσιμη για την υπό κρίση υπόθεση, στις διατάξεις των οποίων η ερμηνεία είναι αναγκαία για την επίλυση των διαφορών των κυρίων δικών, είτε πρόκειται για το γράμμα είτε για το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται είτε για τον σκοπό τους.

36 Ειδικότερα, το άρθρο 13, παράγραφος 1, πρώτη και δεύτερη περίοδος, και παράγραφος 3, καθώς και το σημείο 4 του μέρους Α του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2018/1972 επαναλαμβάνουν, χωρίς ουσιώδη τροποποίηση που να είναι κρίσιμη για την εξεταζόμενη υπόθεση, τις διατάξεις, αντιστοίχως, του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 3, και του παραρτήματος, μέρος Α, σημείο 11, της οδηγίας 2002/20.

37 Εξάλλου, μεταξύ των δύο διατάξεων της οδηγίας 2018/1972 στις οποίες αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο με το ερώτημά του, μόνον το άρθρο 13 ασκεί άμεση επιρροή στην επίλυση των διαφορών των κυρίων δικών, έστω και αν κατά την εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκοποί του άρθρου 3 της οδηγίας. Αντιθέτως, το παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας προβλέπει τον όρο σε σχέση με τον οποίο θεσπίστηκε η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση.

38 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 και το παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας 2018/1972 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιβάλλει πλήρη κάλυψη του κόστους με το οποίο πράγματι επιβαρύνονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όταν καθιστούν δυνατή τη νόμιμη παρακολούθηση ηλεκτρονικών επικοινωνιών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

39 Σύμφωνα με πάγια νομολογία, για την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα τους, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελούν μέρος (απόφαση της 20ής Ιουνίου 2022, London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association, C-700/20, EU:C:2022:488, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

40 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 13, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2018/1972 προβλέπει ότι η γενική άδεια που ισχύει για την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μπορεί να υπόκειται μόνο στους όρους που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας αυτής, ενώ η δεύτερη περίοδος της ίδιας διάταξης διευκρινίζει ότι οι όροι είναι αμερόληπτοι, αναλογικοί και διαφανείς. Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου διευκρινίζει, επιπλέον, ότι η γενική άδεια περιλαμβάνει μόνον τους ειδικούς για τον οικείο τομέα όρους, οι οποίοι ορίζονται στο παράρτημα Ι, μέρη Α έως Γ, της εν λόγω οδηγίας. Μεταξύ των όρων αυτών περιλαμβάνεται, στο σημείο 4 του μέρους Α, όπου απαριθμούνται οι γενικοί όροι που δύνανται να συνοδεύουν μια τέτοια γενική άδεια, η δυνατότητα νόμιμης παρακολούθησης από τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

41 Από το γράμμα των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι, πέραν της υποχρέωσης των κρατών μελών, τα οποία αποφασίζουν να συνοδεύεται η γενική άδεια για την παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών από τον όρο του παραρτήματος Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας 2018/1972, να επιβάλλουν τον εν λόγω όρο κατά τρόπο αμερόληπτο, αναλογικό και διαφανή, ο νομοθέτης της Ένωσης ούτε επέβαλε ούτε απέκλεισε την κάλυψη, από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, του κόστους με το οποίο επιβαρύνονται οι οικείες επιχειρήσεις όταν καθιστούν δυνατή τη νόμιμη παρακολούθηση σύμφωνα με όσα προβλέπει ο συγκεκριμένος όρος.

42 Ως εκ τούτου, ελλείψει σχετικής διευκρίνισης στην οδηγία 2018/1972, τα κράτη μέλη διαθέτουν συναφώς περιθώριο εκτίμησης. Επομένως, το άρθρο 13 και το παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιβάλλουν στα κράτη μέλη να προβλέπουν την κάλυψη, ούτε βέβαια, κατά μείζονα λόγο, την πλήρη κάλυψη του συγκεκριμένου κόστους.

43 Η ως άνω ερμηνεία των διατάξεων αυτών ενισχύεται τόσο από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται όσο και από τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία 2018/1972. Ειδικότερα, αφενός, μολονότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας, το οποίο επαναλαμβάνει το περιεχόμενο του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2002/20, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την ελευθερία παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών,

εντούτοις από το ίδιο το γράμμα της εν λόγω διάταξης προκύπτει ότι η ελευθερία αυτή μπορεί να ασκείται μόνον υπό την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που καθορίζονται στην οδηγία 2018/1972. Επομένως, δεν μπορεί να συναχθεί εξ αυτού ότι τα κράτη μέλη υπέχουν υποχρέωση κάλυψης του κόστους, υπό την έννοια την οποία προβάλλουν οι οικείοι φορείς τηλεπικοινωνιών.

44 Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η υποχρέωση αυτή δεν μπορεί να συναχθεί ούτε από τους γενικούς σκοπούς του άρθρου 3 της οδηγίας 2018/1972, για την επίτευξη των οποίων τα κράτη μέλη υποχρεούνται, μέσω των αρμόδιων εθνικών ρυθμιστικών και λοιπών αρχών, να μεριμνούν σχετικώς. Τέτοια είναι η περίπτωση, ιδίως, του σκοπού προαγωγής του ανταγωνισμού στην παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο β′, και του σκοπού ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς, όπως προβλέπει το στοιχείο γ′ της ίδιας διάταξης, οι οποίοι περιλαμβάνονται, κατ’ ουσίαν, στο άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 2002/21. Ειδικότερα, το γράμμα των ως άνω διατάξεων δεν υποδεικνύει καμία βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να περιορίσει το περιθώριο εκτίμησης των κρατών μελών, όσον αφορά την εφαρμογή του όρου του παραρτήματος Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας 2018/1972, πέραν των απαιτήσεων που επισημάνθηκαν στις σκέψεις 41 και 42 της παρούσας απόφασης.

45 Επομένως, δεδομένου ότι το εν λόγω περιθώριο εκτίμησης πρέπει να εφαρμόζεται τηρουμένων των αρχών της απαγόρευσης των διακρίσεων, της αναλογικότητας και της διαφάνειας και προκειμένου το άρθρο 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, και το παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας 2018/1972, να μην αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία δεν επιβάλλει την πλήρη κάλυψη του κόστους με το οποίο πράγματι επιβαρύνονται οι φορείς παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όταν καθιστούν δυνατή τη νόμιμη παρακολούθηση ηλεκτρονικών επικοινωνιών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, είναι αναγκαίο η εθνική ρύθμιση να είναι σύμφωνη με τις ως άνω αρχές.

46 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως καθώς και από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, πρώτον, η κάλυψη του κόστους που προβλέπει η επίμαχη στις υποθέσεις των κυρίων δικών εθνική ρύθμιση σε σχέση με τον όρο περί της δυνατότητας νόμιμης παρακολούθησης, ο οποίος συνοδεύει τη γενική άδεια που χορηγείται στην Ιταλία και του οποίου η συμβατότητα προς την οδηγία 2018/1972 δεν αμφισβητείται, είναι συγκρίσιμη για όλους τους φορείς που προσφέρουν υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ιταλία, δεδομένου ότι για την κάλυψη του κόστους αυτού προβλέπεται η καταβολή ενιαίων κατ’ αποκοπήν αμοιβών, καθοριζομένων ανάλογα με το είδος της διενεργούμενης παρακολούθησης.

47 Δεύτερον, όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, οι εν λόγω αμοιβές πρέπει, σύμφωνα με την εφαρμοστέα ιταλική νομοθεσία, να υπολογίζονται από τη διοίκηση λαμβανομένης υπόψη της τεχνολογικής προόδου του τομέα, που κατέστησε ορισμένες παροχές λιγότερο επαχθείς, καθώς και του γεγονότος ότι οι υπηρεσίες αυτές είναι αναγκαίες για την επίτευξη γενικών σκοπών υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος και ότι μπορούν να παρέχονται μόνον από τους φορείς τηλεπικοινωνιών.

48 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε ότι, σύμφωνα με την ίδια ρύθμιση, οι αμοιβές καθορίζονται με τυπική διοικητική πράξη, η οποία δημοσιεύεται και είναι ελεύθερα προσβάσιμη.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, φαίνεται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση, καθόσον προβλέπει την επίμαχη κάλυψη κόστους, είναι πράγματι αμερόληπτη, αναλογική και διαφανής, όπερ εναπόκειται ωστόσο στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

50 Εξάλλου, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης αν ένα κράτος μέλος το οποίο έχει προβλέψει την κάλυψη του κόστους με το οποίο επιβαρύνονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όταν καθιστούν δυνατή τη νόμιμη παρακολούθηση σύμφωνα με την οδηγία 2018/1972 δύναται να μειώσει, με σκοπό την περιορισμό των δημοσίων δαπανών, το ύψος του εκ των προτέρων καλυπτόμενου κόστους, πρέπει να προστεθεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου εκτίμησης που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του όρου του παραρτήματος Ι, μέρος Α, σημείο 4, η οδηγία δεν μπορεί να αντιτίθεται στην εν λόγω μείωση, εφόσον η επίμαχη εθνική ρύθμιση είναι αμερόληπτη, αναλογική και διαφανής.

51 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 και το παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας 2018/1972 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιβάλλει πλήρη κάλυψη του κόστους με το οποίο πράγματι επιβαρύνονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όταν καθιστούν δυνατή τη νόμιμη παρακολούθηση ηλεκτρονικών επικοινωνιών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, εφόσον η εθνική ρύθμιση είναι αμερόληπτη, αναλογική και διαφανής.

Επί των δικαστικών εξόδων

52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, και το παράρτημα Ι, μέρος Α, σημείο 4, της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιβάλλει πλήρη κάλυψη του κόστους με το οποίο πράγματι επιβαρύνονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όταν καθιστούν δυνατή τη νόμιμη παρακολούθηση ηλεκτρονικών επικοινωνιών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, εφόσον η εθνική ρύθμιση είναι αμερόληπτη, αναλογική και διαφανής.

(υπογραφές)